

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง

Legal problems about Merit System Protection Board in the Office of the Administrative Court

ศิริรัตน์ อังกระโทก*

Sirirat Angkratok*

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม*

Master of law Public law School of law Sripatum University*

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายมหาชนเกี่ยวกับคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมตลอดจนกระบวนการอุทธรณ์คำสั่งภายในฝ่ายปกครองและการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งภายในฝ่ายปกครองของข้าราชการในต่างประเทศ และในประเทศไทย เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในส่วนที่เกี่ยวกับการรับรองสิทธิของทนายในกระบวนการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการในสำนักงานศาลปกครอง

จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง (ก.ขป.) ซึ่งทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง ตลอดจนกระบวนการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยและกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง (ก.ขป.) ซึ่งยังไม่เหมาะสมและไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายมหาชน เช่น หลักการจัดตั้งองค์กรทางปกครองในรูปแบบของคณะกรรมการ หลักความเป็นกลาง และหลักการรับรองสิทธิและเสรีภาพ เป็นต้น ส่งผลให้เกิดปัญหาทางกฎหมายหลายประการ คือ ประการที่หนึ่ง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างและความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง ประการที่สอง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง และประการที่สาม ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองสิทธิของทนายในกระบวนการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการในสำนักงานศาลปกครอง ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเชื่อมั่นและความศรัทธาในระบบคุณธรรมของสำนักงานศาลปกครอง อีกทั้ง เมื่อข้าราชการในสำนักงานศาลปกครองขาดความเชื่อมั่นในระบบคุณธรรม อันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมดังกล่าว ย่อมส่งผลต่อขวัญกำลังใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการในสำนักงานศาลปกครอง นอกจากนี้ อาจส่งผลในระยะยาวให้ข้าราชการของสำนักงานศาลปกครองไปใช้สิทธิทางศาลมากขึ้น อันจะส่งผลให้มีคดีปกครองเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาในศาลปกครองจำนวนมาก

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า หากมีการเปรียบเทียบแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายมหาชนเกี่ยวกับโครงสร้างขององค์กรพิทักษ์ระบบคุณธรรมของข้าราชการในต่างประเทศ เช่น คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของสหรัฐอเมริกา รวมถึงโครงสร้างขององค์กรพิทักษ์ระบบคุณธรรมและกระบวนการในระบบคุณธรรมของหน่วยงานอื่นในประเทศไทย เช่น คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาปรับใช้ในสำนักงานศาลปกครองจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคณะกรรมการ

พิทักษ์ระบบคุณธรรม และกระบวนการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการในสำนักงานศาลปกครองได้อย่างเหมาะสม โดยผู้วิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ให้มีคณะกรรมการซึ่งทำหน้าที่พิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครองที่มีโครงสร้างที่เหมาะสมและให้มีผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นบุคคลภายนอกผู้เชี่ยวชาญอย่างสมดุล และให้มีความเป็นอิสระจากองค์กรบริหารงานบุคคล และเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างและความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง อันจะส่งผลให้เกิดความเป็นธรรมในการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของสำนักงานศาลปกครอง ซึ่งจะทำให้ข้าราชการในสำนักงานศาลปกครองเกิดความเชื่อมั่นในระบบคุณธรรมขององค์กร และจะส่งผลให้ข้าราชการในสำนักงานศาลปกครองสามารถปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถลดปัญหาความขัดแย้งภายในองค์กรที่อาจเกิดขึ้นได้

คำสำคัญ: ระบบคุณธรรม, คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม, การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย.

Abstract

This thesis aims to study the fundamental information, concepts, theories and the principles of public law about Merit System Protection Board as well as the process and consideration of appeals of administrative orders of civil servants in foreign countries and Thailand. The result of the comparative study will give appropriate guidelines for resolving legal problems about Merit System Protection Board in the office of the administrative court according to the Act on Establishment of Administrative Courts and Administrative Court Procedures B.E. 2542 (1999) and regulations governing the rights of the heirs to appeal against discipline action of personnel in the Office of the Administrative Court.

It appears that the Act on Establishment of the Administrative Court and Administrative Court Procedure B.E. 2542 (1999) establishes the structure and power of Merit System Protection Board in the Office of the Administrative Court as well as the appeal process for disciplinary action and the consideration of the appeal against the disciplinary action. The following conclusions have been identified; such as, commission form of public authority, the rule against bias and the protection of rights and liberty. Firstly, legal problems about the form and expertise of Merit System Protection Board in the Office of the Administrative Court. Secondly, legal problems about the process of considering the appeal of the disciplinary action of the Merit System Protection Board in the Office of the Administrative Court. Thirdly, legal problems about the rights of the heirs in the appeal process against disciplinary action of personnel in the office of The Administrative court. The above-mentioned problems affect trust and faith in the merit system of the Office of the Administrative Court. Also, when the officers in the Office of the Administrative Court are not confident in the merit system because of unfairness. This will affect the moral and effectivity of the officials. In addition, the officers of the Office of the Administrative Court will file a lawsuit to the Court which resulting in case overload at the Administrative Court.

Therefore, by comparing with the concepts, theories and principles of public law concerning the form of Merit System Protection Board of civil servants in foreign countries, such as Merit System Protection Board of United States of America and the form of the merit system of other civil servants organizations in Thailand, such as Merit System Protection Board in the Civil Service Act 2008 to solving problems concerning the Merit System Protection Board and the process of appeal against the disciplinary order in the Office of the Administrative Court. The researcher agreed that Act on Establishment of the Administrative Court and Administrative Court Procedure B.E. 2542 (1999) should be amended. There shall be a Merit System Protection Board in the office of the administrative court in an appropriate form with external experts. The commissioner must be impartial and independent from the personnel management organization to solve problems concerning the form and expertise of the Merit System Protection Board in the office of the administrative court. The protection of the merit system can generate trust in the administrative court which resulting in enhancing officers' performance effectively and can also reduce conflicts within the organization.

Keywords : Merit System, Merit System Protection Board, Appeal against discipline action.

บทนำ

ศาลปกครองเป็นศาลที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และมีการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีปกครอง ซึ่งเป็นคดีพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชนกรณีหนึ่ง และข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันอีกกรณีหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและเพื่อสร้างบรรทัดฐานที่ถูกต้องในการปฏิบัติราชการ โดยมีสำนักงานศาลปกครองเป็นหน่วยธุรการของศาลปกครองซึ่งมีสถานภาพเป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีรูปแบบเป็นส่วนราชการ บุคลากรของสำนักงานศาลปกครองแบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1) ประเภทแรกเป็นข้าราชการ เรียกว่า ข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง เป็นข้าราชการประเภทใหม่ซึ่งมี คณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง (ก.ขป.) ทำหน้าที่แทนคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และข้าราชการฝ่ายศาลปกครองอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง

2) ลูกจ้างประจำ เช่น พนักงานขับรถ และ ลูกจ้างชั่วคราว เช่นเดียวกับส่วนราชการอื่นๆ

3) พนักงานศาลปกครอง ซึ่งเป็นลูกจ้างตามสัญญาจ้าง

โดยบุคลากรจะต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามระเบียบแบบแผนของข้าราชการ และไม่ฝ่าฝืนระเบียบหรือข้อบังคับอันจะเป็นการกระทำผิดต่อวินัยของข้าราชการ หากบุคลากรผู้ใดประพฤติตนไม่เหมาะสมหรือกระทำผิดวินัย ต้องถูกดำเนินการทางวินัย และถูกลงโทษทางวินัย กรณีที่ข้าราชการฝ่ายศาลปกครองกระทำผิดวินัยจะต้องถูกสอบสวนและดำเนินการทางวินัยโดยคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง (ก.ขป.) และคณะอนุกรรมการสามัญประจำสำนักงานศาลปกครอง (อ.ขป.สามัญ) โดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 บัญญัติให้คณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง (ก.ขป.) มีอำนาจ

ดำเนินการทางวินัย การสอบสวน และการลงโทษทางวินัย การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์การลงโทษสำหรับข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง และคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง (ก.ขป.) ได้มีมติมอบหมายให้คณะอนุกรรมการสามัญประจำสำนักงานศาลปกครอง (อ.ขป.สามัญ) มีอำนาจในการดำเนินสอบสวนข้อเท็จจริงและพิจารณาโทษทางวินัยของข้าราชการในสำนักงานศาลปกครอง เพื่อเสนอเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองเป็นผู้พิจารณาสั่งลงโทษ และหากข้าราชการผู้ถูกคำสั่งลงโทษทางวินัยไม่เห็นด้วยหรือไม่พอใจกับคำสั่งลงโทษทางวินัยดังกล่าวให้สามารถอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง (ก.ขป.) เพื่อให้คณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง (ก.ขป.) ทบทวนคำสั่งดังกล่าวได้ ส่วนกรณีที่ข้าราชการฝ่ายศาลปกครองหรือลูกจ้างของสำนักงานศาลปกครองผู้ใดมีเรื่องข้อข้องใจสามารถเสนอเรื่องร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง (ก.ขป.) ได้

อย่างไรก็ตาม แม้รัฐธรรมนูญจะบัญญัติให้สำนักงานศาลปกครองมีอิสระในเรื่องการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป แต่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 บัญญัติให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับกับข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง โดยอนุโลม โดยให้คณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครองมีอำนาจหน้าที่เป็นคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนตามกฎหมายดังกล่าว ให้คณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง (ก.ขป.) มีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับวินัย การสอบสวนและการลงโทษทางวินัย การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์การลงโทษสำหรับข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง โดยคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง (ก.ขป.) มีอำนาจการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสามัญประจำสำนักงานศาลปกครอง (อ.ขป.สามัญ) และมอบหมายให้มีอำนาจดำเนินการแทนคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง (ก.ขป.) ซึ่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนที่นำมาใช้บังคับกับข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 หมวด 7 การดำเนินการทางวินัย (มาตรา 90 - 106) ในการนี้ที่ประชุมคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง ได้มีมติเห็นชอบในกรณีการดำเนินการเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ไปพลางก่อน ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวกับการอุทธรณ์ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ประกอบด้วย พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 หมวด การอุทธรณ์ และกฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 (2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ และระเบียบต่างๆ ที่นำมาบังคับใช้ในการบริหารงานบุคคลของสำนักงานศาลปกครอง รวมไปถึงหลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการในสำนักงานศาลปกครอง พบว่า ยังมีปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง ดังนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างและความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่าการที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 กำหนดโครงสร้างคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง (ก.ขป.) ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่พิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง โดยให้ประกอบด้วย (1) ประธานศาลปกครองสูงสุด หรือรองประธานศาลปกครองสูงสุดที่ประธานศาลปกครองสูงสุดมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ (2) เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง และเลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเป็นกรรมการ (3) กรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครองผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตุลาการศาลปกครองจำนวนสี่คนซึ่งได้รับเลือกจากตุลาการในศาลปกครองสูงสุดจำนวนสองคน และได้รับเลือกจากตุลาการในศาลปกครองชั้นต้นจำนวนสองคน (4) กรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครองผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นข้าราชการฝ่ายศาลปกครองในระดับไม่ต่ำกว่าตำแหน่งที่ ก.ศป. กำหนดจำนวนสี่คน ซึ่งได้รับเลือกจากข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง (5) กรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครองผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาองค์กรและ

ด้านการบริหารจัดการ ที่ไม่เป็นหรือไม่เคยเป็นข้าราชการศาลปกครองด้านละหนึ่งคนซึ่งได้รับเลือกจากประธานกรรมการและกรรมการตาม (1) (3) และ (4) นั้น แม้จะมีการกำหนดโครงสร้างให้มีผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นบุคคลภายนอกผู้ทรงคุณวุฒิร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการดังกล่าวด้วยก็ตาม แต่เป็นการกำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญที่เป็นบุคคลภายนอกผู้ทรงคุณวุฒิ เพียง 3 คน คือ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาองค์กรและด้านการบริหารจัดการด้านละหนึ่งคน จากคณะกรรมการทั้งหมดจำนวน 13 คน อีกทั้ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในส่วนที่เป็นตุลาการศาลปกครองและข้าราชการฝ่ายศาลปกครองก็มิได้มีการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญด้านวินัยและการลงโทษทางวินัยแต่อย่างใด ซึ่งจะเห็นได้ว่า สัดส่วนของบุคคลภายนอกผู้ทรงคุณวุฒิมีสัดส่วนที่น้อยเกินไป ส่งผลให้โครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครองมีสัดส่วนของผู้เชี่ยวชาญที่ไม่เหมาะสม ไม่สามารถถ่วงดุลอำนาจของคณะกรรมการดังกล่าวได้ อันจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการในสำนักงานศาลปกครอง ซึ่งต้องอาศัยผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการพิจารณาวินิจฉัยทบทวนความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งลงโทษทางวินัย เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ข้าราชการผู้ถูกคำสั่งลงโทษทางวินัยดังกล่าว

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม จะเห็นได้ว่าการที่กฎหมายกำหนดให้เลขาธิการสำนักงานศาลปกครองเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการผู้มีความสามารถพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย จึงส่งผลให้เลขาธิการสำนักงานศาลปกครองเป็นผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของสำนักงานศาลปกครอง เนื่องจากเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองเป็นทั้งบุคคลซึ่งใช้อำนาจออกคำสั่งลงโทษทางวินัยและเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการซึ่งทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยซึ่งตนเป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายออกคำสั่งลงโทษดังกล่าว อนึ่ง แม้กฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ กำหนดให้ผู้อุทธรณ์มีสิทธิคัดค้านกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์ได้ หากกรรมการผู้นั้นเป็นผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษทางวินัยในเรื่องที่อุทธรณ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตามกฎหมายมิได้กำหนดให้มีการแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบถึงสิทธิดังกล่าวแต่อย่างใด ในบางกรณีจึงอาจไม่มีการคัดค้านกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์ จึงทำให้เลขาธิการสำนักงานศาลปกครองยังสามารถทำหน้าที่ในการพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวต่อไปได้ ซึ่งถือได้ว่าเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองซึ่งเป็นผู้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยนั้นเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องที่พิจารณา จึงเป็นการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนได้เสียกับคำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นผู้มีความสามารถพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยซึ่งตนมีส่วนได้เสีย

3 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองสิทธิของทนายในกระบวนการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการในสำนักงานศาลปกครอง สำนักงานศาลปกครองมิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการในสำนักงานศาลปกครองไว้เป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตาม มีมติของคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครองเห็นชอบให้กรณีการดำเนินการเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ไปพลางก่อน กรณีจึงต้องนำกฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งเมื่อพิจารณาจาก กฎ ก.พ. ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยยังไม่ครอบคลุมและคุ้มครองสิทธิของข้าราชการในสำนักงานศาลปกครองในการเข้าถึงกระบวนการอุทธรณ์ในระบบคุณธรรม เนื่องจากในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยกฎหมายกำหนดให้สิทธิตัวข้าราชการเท่านั้นที่จะอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยได้ โดยไม่ได้มีการกำหนดถึงกรณีที่ข้าราชการผู้นั้นถึงแก่ความตายก่อนที่จะใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย ที่กำหนดให้สิทธิแก่ทนายมีสิทธิอุทธรณ์แทนได้ ในกรณีที่ข้าราชการผู้มียุทธธรรมนั้นถึงแก่ความตายก่อนที่จะใช้สิทธิอุทธรณ์

คำสั่งลงโทษทางวินัย และมีได้มีการกำหนดให้สิทธิแก่ทนายท หรือผู้รับสิทธิของผู้อุทธรณ์ให้สามารถเข้ามาแทนที่ข้าราชการผู้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยได้ ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์นั้นถึงแก่ความตายก่อนการวินิจฉัยอุทธรณ์ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการพิสูจน์ความผิดของข้าราชการผู้ถูกคำสั่งลงโทษทางวินัยดังกล่าว ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในระบบคุณธรรมของข้าราชการผู้นั้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการที่กฎหมายไม่มีการกำหนดให้สิทธิกับข้าราชการผู้ถูกคำสั่งลงโทษทางวินัย และทนายทผู้มีสิทธิรับบำเหน็จตกทอดหรือผู้รับสิทธิของข้าราชการดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้ไม่มีการกำหนดรับรองสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยให้กับข้าราชการผู้ถูกคำสั่งลงโทษทางวินัย ซึ่งอาจทำให้ข้าราชการผู้นั้นเสียประโยชน์ในการที่จะได้รับสิทธิในการเยียวยา และทนายทผู้มีสิทธิรับบำเหน็จตกทอดหรือผู้รับสิทธิของข้าราชการผู้นั้นอาจเสียสิทธิในการได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ อันเนื่องมาจากผลของคำสั่งลงโทษทางวินัยนั้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม กระบวนการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการฝ่ายปกครอง รวมไปถึงการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ประกอบกับ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมาย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาปรับใช้กับคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครองให้มีประสิทธิภาพและถูกต้องเหมาะสมตามหลักกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ข้าราชการในสำนักงานศาลปกครองว่าจะได้รับความเป็นธรรมจากการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยตามกระบวนการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม
2. เพื่อศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของข้าราชการในต่างประเทศและในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง รวมไปถึงกระบวนการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการฝ่ายปกครองและการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว
4. เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง ตลอดจนกระบวนการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการฝ่ายปกครองและการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง พ.ศ. 2542 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง

สมมติฐานของการศึกษา

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีบทบัญญัติบางประการที่ยังไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในเรื่องโครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง รวมไปถึงในเรื่องของการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของข้าราชการในสำนักงานศาลปกครอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดทางกฎหมายมหาชนเกี่ยวกับองค์กรทางปกครองในรูปแบบของคณะกรรมการ แนวคิดเกี่ยวกับหลักความเป็นกลาง และแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการอุทธรณ์ร้องทุกข์ เนื่องจากไม่มีการ

รับรองสิทธิและไม่เอื้อต่อการรับรองและคุ้มครองสิทธิให้กับข้าราชการในสำนักงานศาลปกครองให้ได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการพิทักษ์ระบบคุณธรรมภายในหน่วยงาน การศึกษาปัญหาดังกล่าวเพื่อให้สามารถปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครองให้มีความเหมาะสม เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นธรรมให้กับข้าราชการในสำนักงานศาลปกครอง

ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้จะศึกษาถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ตลอดจนกระบวนการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาเทียบเคียงกับระบบพิทักษ์คุณธรรมของข้าราชการในต่างประเทศ และระบบพิทักษ์คุณธรรมของข้าราชการพลเรือนในประเทศไทย เพื่อชี้ให้เห็นถึงรูปแบบ โครงสร้าง และลักษณะที่เหมาะสมขององค์กรพิทักษ์ระบบคุณธรรม และเพื่อชี้ให้เห็นถึงกระบวนการที่เหมาะสมในระบบพิทักษ์คุณธรรมของข้าราชการในสำนักงานศาลปกครอง

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Document research) โดยการศึกษาจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Document) ได้แก่ พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบต่างๆ และเอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง และจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Document) ได้แก่ เอกสารที่รวบรวมเรื่องเดิมไว้แล้ว เช่น บทความทางวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ เป็นต้น รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าทางอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ที่ปรากฏอยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และเอกสารอื่นๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม
2. ทราบถึงหลักกฎหมายเกี่ยวกับการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของข้าราชการในต่างประเทศและในประเทศไทย
3. ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง รวมไปถึงกระบวนการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการฝ่ายศาลปกครองและการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว
4. ทราบถึงแนวทางที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง ตลอดจนกระบวนการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการฝ่ายปกครองและการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง พ.ศ. 2542 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า ยังมีปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครองหลายประการ ผู้วิจัยจึงขอสรุปปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้น ดังต่อไปนี้ 1) การที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 กำหนดโครงสร้างคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาล

ปกครอง (ก.ขป.) ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่พิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง โดยให้ประกอบด้วย ประธานศาลปกครองสูงสุด หรือรองประธานศาลปกครองสูงสุดที่ประธานศาลปกครองสูงสุดมอบหมาย เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเป็นกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็น ตุลาการศาลปกครองจำนวนสี่คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นข้าราชการฝ่ายศาลปกครองจำนวนสี่คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาองค์กรและด้านการบริหารจัดการด้านละหนึ่งคน นั้น มีสัดส่วนของผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ผู้ทรงคุณวุฒิน้อยเกินไป ส่งผลให้โครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครองมี สัดส่วนของผู้เชี่ยวชาญที่ไม่เหมาะสม และไม่สามารถ่วงดุลอำนาจของคณะกรรมการดังกล่าวได้ อันจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการในสำนักงานศาลปกครอง ซึ่งต้องอาศัยผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการพิจารณาวินิจฉัยทบทวนความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งลงโทษทางวินัย เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ข้าราชการผู้ถูกคำสั่งลงโทษทางวินัยดังกล่าว 2). การที่กฎหมายกำหนด โครงสร้างของคณะกรรมการดังกล่าว ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง ให้มีเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองเป็นส่วนหนึ่งของ คณะกรรมการ โดยที่เลขาธิการสำนักงานศาลปกครองเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งลงโทษทางวินัยข้าราชการฝ่าย ศาลปกครอง จึงเป็นการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนได้เสียกับคำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นผู้มีอำนาจพิจารณา วินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยซึ่งตนมีส่วนได้เสีย จึงส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและความศรัทธาในระบบ คุณธรรมของข้าราชการในสำนักงานศาลปกครอง และส่งผลกระทบต่อขวัญกำลังใจในการทำงานและประสิทธิภาพใน การปฏิบัติหน้าที่ราชการในสำนักงานศาลปกครอง 3) ในปัจจุบันพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้มีการปรับปรุงระบบการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยข้าราชการเพื่อแก้ไขปัญหาระบบการอุทธรณ์ คำสั่งลงโทษทางวินัย โดยการรับรองสิทธิของข้าราชการและลูกจ้างผู้ถูกคำสั่งลงโทษทางวินัย และกำหนดให้สิทธิ แก่ทนายทนายที่มีสิทธิรับบำเหน็จตกทอดหรือผู้รับสิทธิของข้าราชการหรือลูกจ้างผู้ถูกคำสั่งลงโทษทางวินัยนั้นให้ สามารถอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวแทนข้าราชการหรือลูกจ้างผู้นั้นได้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถอุทธรณ์คำสั่ง ดังกล่าวด้วยตนเองได้ หรือให้สามารถเข้าแทนที่ผู้อุทธรณ์ในกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ ในกรณีที่ข้าราชการผู้ อุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยถึงแก่ความตายก่อนการวินิจฉัยอุทธรณ์ แต่สำนักงานศาลปกครองมิได้มีบทบัญญัติ เกี่ยวกับสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการในสำนักงานศาลปกครองไว้เป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ดีตาม มีมติของคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครองเห็นชอบให้กรณีการดำเนินการเกี่ยวกับการ อุทธรณ์และการร้องทุกข์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ไป พลังก่อน กรณีจึงต้องนำกฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งเมื่อพิจารณากฎ ก.พ. ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยยังไม่ครอบคลุมและ คุ่มครองสิทธิของข้าราชการในสำนักงานศาลปกครองในการเข้าถึงระบบคุณธรรม เนื่องจากในการอุทธรณ์คำสั่ง ลงโทษทางวินัยกฎหมายกำหนดให้สิทธิตัวข้าราชการเท่านั้นที่จะอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยได้ โดยไม่ได้มีการ กำหนดถึงกรณีที่ข้าราชการผู้นั้นถึงแก่ความตายก่อนที่จะใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย ที่กำหนดให้สิทธิ แก่ทนายทนายที่มีสิทธิอุทธรณ์แทนได้ ในกรณีที่ข้าราชการผู้มีสิทธิอุทธรณ์นั้นถึงแก่ความตายก่อนที่จะใช้สิทธิอุทธรณ์ คำสั่งลงโทษทางวินัย และมีได้มีการกำหนดให้สิทธิแก่ทนายทนาย หรือผู้รับสิทธิของผู้อุทธรณ์ให้สามารถเข้ามาแทนที่ ข้าราชการผู้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยได้ ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์นั้นถึงแก่ความตายก่อนการวินิจฉัยอุทธรณ์

ข้อเสนอแนะ

สำหรับแนวทางการแก้ไขทางกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง นั้น ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการซึ่งทำหน้าที่เป็นองค์กรพิทักษ์ระบบคุณธรรมของสำนักงานศาลปกครอง ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ให้มีคณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และเรื่องร้องทุกข์ที่มีโครงสร้างที่เหมาะสมและมีผู้เชี่ยวชาญ โดยให้มีความเป็นอิสระจากองค์กรบริหารงานบุคคล และมีความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างและความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการซึ่งทำหน้าที่เป็นองค์กรพิทักษ์ระบบคุณธรรมในสำนักงานศาลปกครอง ส่งผลให้เกิดความเป็นธรรมต่อข้าราชการในสำนักงานศาลปกครอง ทำให้ข้าราชการในสำนักงานศาลปกครองเกิดความเชื่อมั่นในระบบพิทักษ์คุณธรรมขององค์กร อันจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองสิทธิของผู้อุทธรณ์ โดยการออกกฎเกี่ยวกับการอุทธรณ์และวิธีพิจารณาอุทธรณ์เป็นการเฉพาะ โดยให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดให้สิทธิแก่ทายาทผู้มีสิทธิรับบำเหน็จตกทอดของผู้อุทธรณ์มีสิทธิอุทธรณ์แทนได้ ในกรณีที่ข้าราชการผู้มีสิทธิอุทธรณ์นั้นถึงแก่ความตายก่อนที่จะใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย หรือในกรณีที่ข้าราชการมีเหตุจำเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น เจ็บป่วยจนไม่สามารถอุทธรณ์ด้วยตนเองได้ อยู่ต่างประเทศและคาดหมายได้ว่าไม่อาจอุทธรณ์ได้ทันเวลาที่กำหนด หรือมีเหตุจำเป็นอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีการกำหนดให้สิทธิแก่ทายาทหรือผู้รับสิทธิของข้าราชการผู้นั้นให้สามารถเข้ามาแทนที่ข้าราชการผู้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยได้ ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์นั้นถึงแก่ความตายก่อนการวินิจฉัยอุทธรณ์

บรรณานุกรม

- กมลชัย รัตนสากววงศ์. (2539). **สาระสำคัญพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539**. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- กมลชัย รัตนสากววงศ์. (2544). **หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2531). **องค์กรและวิธีการคุ้มครองประชาชนและควบคุมฝ่ายปกครองภายในฝ่ายปกครองในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2547). **หลักความเสมอภาค**. รวมบทความกฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์. (2554). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย LW 102**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 221.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2544). **นิติปรัชญา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จรวัยพร ธรณินทร์. **คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของสหรัฐอเมริกา ออสเตอร์เลีย และสหราชอาณาจักร**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.charuaypontoranin.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538666106>. [2559, 16 เมษายน].

- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2526). “คณะกรรมการ : การปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพ”. วารสารกฎหมายปกครอง (2526, เมษายน).
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2526). “องค์กรแบบคณะกรรมการ”. วารสารกฎหมายปกครอง (2526, เมษายน).
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2540). กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. กรุงเทพฯ : จีระชัยการพิมพ์.
- ธวัชชัย วงศ์ก่า. (2557). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นันทวัฒน์ บรรณานันท์. บทสัมภาษณ์ ดร.ชาญชัย แสวงศักดิ์ รักษาการในตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง วันที่ 17 พฤษภาคม 2544. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=161>. [2559, 16 เมษายน].
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2536). คำอธิบายกฎหมายมหาชน (เล่ม 1) วิวัฒนาการทางปรัชญาและลักษณะของกฎหมายมหาชนยุคต่างๆ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- บุญอนันต์ วรรณพานิชย์. (2546). หลักกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สวัสดิการสำนักงานศาลปกครอง.
- บุปผา อัครพิมาน. หลักกฎหมายทั่วไป. วารสารวิชาการศาลปกครอง ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2548). ประยูร กาญจนดุล. (2537). คำบรรยายกฎหมายปกครอง. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญา อุดชาชน. สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ ศึกษากรณีพระราชบัญญัติระหว่างปี พ.ศ. 2540-2541. รายงานการศึกษาวินิจฉัยสิทธิของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- ปิยะศาสตร์ ไชว์พันธุ์. (2555). การดำเนินการทางวินัยข้าราชการในประเทศฝรั่งเศส. รวมบทความทางวิชาการ เล่ม 2 : กฎหมายวิธีบัญญัติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลปกครอง.
- เพ็ญญา พจมานะวงศ์, นวพรพล ไชยศิริ. คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของสหรัฐอเมริกา. ศูนย์ศึกษากฎหมายปกครองระหว่างประเทศ สำนักวิชาการและความร่วมมือระหว่างประเทศ สำนักงานศาลปกครอง.
- มานิตย์ จุมปา. (2554). คำอธิบายกฎหมายปกครอง เล่ม 3 ว่าด้วยการกระทำทางปกครองและการควบคุมการกระทำทางปกครอง ตอนที่ 1. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชนิกร โชติชัยสถิต. (2537). กลไกระดับชาติในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2549). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครองและการกระทำทางปกครอง. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- วรพจน์ วิศวพิชญ์. (2538). สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- วรพจน์ วิศวพิชญ์. (2543). “การกระทำทางปกครอง”. เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรพนักงานคดีปกครองระดับต้น รุ่นที่ 1.
- วรพจน์ วิศวพิชญ์. (2543). หลักการพื้นฐานกฎหมายปกครอง. คู่มือการศึกษาวินิจฉัยกฎหมายปกครอง สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- วรพจน์ วิศวพิชญ์. (2561). หลักกฎหมายปกครองที่สำคัญ. เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรพนักงานคดีปกครองระดับกลาง รุ่นที่ 20

- วชิระ ปากดีสี. (2554). ปัญหาสถานะและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในฐานะของคณะกรรมการวินิจัยข้อพิพาท. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายมหาชน, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชัย วิวิตเสวี. (2546). เอกสารประกอบการบรรยายกฎหมายปกครองอเมริกา. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิสูตร ประสิทธิ์ศิริวงศ์. คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของสหรัฐอเมริกา. สำนักงาน ก.พ. สมาคมกฎหมายมหาชนแห่งประเทศไทย. (2545). รวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 72 ปี ศาสตราจารย์ ดร.อมร จันทรมบูรณ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดียนตุลา.
- สิทธิพร เสาภายน. (2556). สิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 39. รายงานหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 1, วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- สุริยา ปานแป้น, อนุวัฒน์ บุญนันท. (2556). คู่มือสอบกฎหมายปกครอง. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : วิญญูชน. สำนักงาน ก.พ. (2553). คู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.พ.
- อนันต์ จินดารัตน์. (2540). คู่มือการอุทธรณ์และร้องทุกข์สำหรับข้าราชการครู. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.
- อมร จันทรมบูรณ์. (2527). กฎหมายปกครอง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุดม รัฐอมฤต และคณะ. (2544). การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ : นานาสังพิมพ์.
- อุดม รัฐอมฤต และคณะ. (2545). การปฏิรูประบบวินัย อุทธรณ์ และร้องทุกข์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เล่ม 1. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.